

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR FRILUFTSLIV I STOCKHOLMS LÄN

Områdesnummer och områdesnamn:

FAB 10 Bornsjön

Kommun:

Botkyrka 0127

Salem 0128

Södertälje 0181

Area:

4 836 hektar, varav 3 836 hektar land och 1 000 hektar vatten.

Huvudkriterier:

- Områden med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Stödskriterier:

- intresseväckande naturvärden
- intresseväckande kulturvärden
- tilltalande landskapsbild (tilltalande perspektiv och utblick över landskap och vatten m.m.)
- omväxling (variation i fråga om topografi, fördelning mark/vatten, vegetation, kulturprägel m.m.)
- artrikedom
- bra vattenkvalitet
- förekomsten av sammanhängande gröna stråk
- naturvärden som kan bestå även vid ökad besöksfrekvens
- förekomst av brukningsvägar, stigar, vandringsleder m.m.
- möjligheterna att komma till och in i området samt vistas i eller i anslutning till området. Exempelvis kommunikation (förekomst eller möjlighet) till och från ett område (buss, bil, båt, cykel)

Friluftaktiviteter:

Promenader, strövande, vandring, natur- och kulturupplevelser, bär- och svamplockning, bad och fågelskådning.

Beskrivning av områdets värden:

Området är ett av länets viktigaste oexploaterade större områden i länets sydvästra del och har stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Det tätortsnära läget gör att området är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala grönstruktur och tillhör Bornsjökilen.

För friluftslivet utgör Bornsjöområdet ett tätortsnära grönområde med höga och allsidiga kvaliteter. Området tilltalar å ena sidan dem som föredrar ett landskap med prägel av kulturbygd och med ett stort antal kulturhistoriska sevärdheter, å andra sidan dem som

föredrar att vistas i ostörda, tysta, naturnära miljöer och uppleva det rika djurlivet. Det finns stora möjligheter att uppleva tystnad och relativt opåverkade skogar i området.

Här finns tillgång till naturliga Mälärstränder med strandpromenader, badplatser och utsiktsplatser. Uppå Korpbergets topp erbjuds vida utblickar över vatten och odlingslandskap. Vid Lindängen finns upplevelserik lövskog med höga naturvärden

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden:

Området bevaras som ett oexploaterat friluftsområde. Skogsbruk bedrivs med stor hänsyn till friluftslivet och områdets höga naturvärden. En förutsättning för att områdets värden ska bestå är att odlingsmarkerna brukas. Det är angeläget att de för friluftslivet funktionella sambanden mellan riksintresseområdet och omkringliggande friluftsområdena behålls.

Områdets värden för friluftslivet kan påtagligt skadas av nyetablering av bebyggelse och anläggningar som inte främjar friluftslivet inom områdets oexploaterade delar, bullerstörande verksamheter och åtgärder, större vägar samt omfattande kalavverkning. En nedläggning av jordbruket skulle innebära att kulturlandskapets värden går förlorade och upplevelsevärdena för människor klart försämras.

Stora möjligheter finns att med enkla anordningar underlätta allmänhetens vistelse i området.

Planering och säkerställande:

Större delen av området är skyddade genom naturreservaten Bornsjön och Korpberget. Inom området finns även sex Natura 2000-områden. Området är även till stor del skyddad som vattenskyddsområde.

Områdets huvuddrag:

Bornsjön

Bornsjöområdet ligger ett par mil sydväst om Stockholm och utgör det nordvästra hörnet av Södertörn, gränsande direkt till Mälaren och Södertäljeviken. Bornsjöområdet kan karaktäriseras som ett sprickdalslandskap och ett kulturlandskap av sörmländsk prägel. Bygden kring Bornsjön uppfattas av många höra till de vackraste Stockholmstrakten har att erbjuda. Modernt skött åkermark, vackra före detta hagmarker med stort inslag av ek och hassel och lummiga skogspartier präglar kulturlandskapet som dominerats av ett flertal herrgårdar under historisk tid.

I Bornsjöområdet finns också omfattande barrskogsområden, delvis starkt kuperade hållmarksområden och delvis blockrika, typiska för Södertörnsområdet. På några ställen, bland annat en del öar i Bornsjön, har nästan inga skogliga ingrepp gjorts åtminstone sedan början av 1900-talet.

Geologiskt utmärks området av kraftiga förkastningssprickor i en relativt fattig gnejsgranitberggrund. Bornsjön är exempel på en förkastningssjö med i huvudsak branta stränder. Själva Bornsjön är känd för sin fina vattenkvalitet och är reservvattentäkt och av stor betydelse för vattenförsörjning i Stockholmsområdet. Sjön har därför beträdnadsförbud.

Vid Vällinge gård har hemvärnet sedan år 1942 sin stridsskola med tillhörande skjutfält och övningsområden.

Inom Bornsjöområdet har utvecklats ett art- och individrikt djurliv, till stor del betingat av att området lämnats oexploaterat och därmed flera ostörda miljöer finns kvar.

Ur kulturmiljösynpunkt är Bornsjöområdet ett av länets intressantaste och fornminnesrikaste områden. Bosättning har funnits här ända sedan stenåldern. Det var dock först under bronsåldern som en mer omfattande kolonisation av området skedde. Många lämningar finns från denna tid liksom även från järnåldern. Ett stort antal gravfält finns från järnåldern och de största ligger vid Bergaholm och Söderby. Flera fornborgar finns också i området, anlagda på strategiska platser för byggdens skydd och försvar.

Det kulturlandskap vi idag ser i Bornsjöområdet har i hög grad präglats av de större hemmanen och herrgårdar som haft ett dominerande inflytande på landskapets utformning under historisk tid.

Områdets omväxlande natur med bl.a. öppna odlingsmarker och skogar erbjuder goda förutsättningar för rika upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer. Bornsjöområdet är relativt lättillgängligt och ligger inom cykelavstånd för boende i de sydvästra förorterna. Flera vägar och stigar går genom området. Åtskilliga mindre vägar är stängda för biltrafik, men passar utmärkt för cykling eller promenader. Mälarens stränder kan användas för bad. Det är inte tillåtet att bada i Bornsjön, färdas med båt på sjön eller vintertid beträda sjöns is.

I området finns parkeringsplatser, rastplatser och stigar, men inga större anläggningar för friluftslivet. Området är ett lättillgängligt område för den typ av friluftsliv som inte kräver särskilda anläggningar.

Korpberget

Korpberget utgör med sina branter ett markant blickfång i terrängen, särskilt från söder. Från bergets högsta partier 88 meter över havet har man en vacker utsikt över Södertäljeviken och tidigare uppodlade dalgångar.

Området är känt för sin rika flora och är mycket artrikt. För det rörliga friluftslivet är Korpberget ett omtyckt utflyktsmål inte minst tack vare sitt tätortsnära läge. Området är också flitigt besökt av botanister och används bland annat som utflyktsmål vid undervisning i botanik.

Områdets avgränsning:

Områdets kärna är Bornsjöns naturreservat, som avgränsas av Mälarstranden i norr och av E20 i söder. I väster omfattas Korpbergets naturreservat och i nordöst ingår Mälarstranden norr om Norsborg, Hallunda och Slagsta.

Andra riksintressen som berörs:

- Områden av riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken: Bornsjön och Korpberget
- Område av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken: Bornsjön
- Område av riksintresse enligt 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken: Mälaren med öar och strandområden
- Natura 2000-områden: Bornsjön, Korpberget, Asknäsviken, Bergaholms ekhage, Sturehov och Vällinge lund

Övrigt underlag:

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2003: Aldrig långt till naturen - Skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen. Rapport 2003:20.

Stockholms läns landsting, 2010: Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – RUFSS 2010. Rapport 2010:5.

Botkyrka kommun, 2013: Samrådsversion av översiktsplan.

Salems kommun, 2006: Översiktsplan.

Södertälje kommun, 2013: Översiktsplan.

Stockholms läns landsting, Regionplane- och trafikkontoret, 2004: Bornsjökilen - Upplevelsevärden i Stockholmregionens gröna kilar. Rapport 8:2004.

Stockholms läns landsting, Tillväxt, miljö och regionplangering, 2012: När, vad och hur? Svaga gröna samband i Stockholmregionens gröna kilar. Rapport 5:2012.

Referenser:

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2010: Utflyktsguide till 33 skyddade naturområden i Stockholms län.

Stockholms läns landsting, Tillväxt, miljö och regionplangering, 2013: Arbets-PM med beskrivning av de gröna kilarna. Ej publicerat.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2014: Information om berörda naturreservat på Länsstyrelsen i Stockholms läns webbplats <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturreservat/>